7/10994

T.C
SANAYİ VE TİCARET BAKANLIĞI
Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği

Sayı :B 14 0 BHİ 0 00 00 02- 53
Konu :Yazılı Soru Önergesi

20 OCAK 2006

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

İlgi:a)12.12.2005 tarih ve A.O1.O.GNS.0.10.00.02-7/10994-16930/43980 sayılı yazınız.
b) Başbakanlığın 26.12.2005 tarih ve B.02.0.KKG.0.12/106-489-20/5745 sayılı yazısı.

İzmir Milletvekili Erdal KARADEMİR'in, Sayın Başbakanımıza yönelttiği ve Sayın Başbakanımızın da, kendileri adına tarafım koordinatörlüğünde cevaplandırılmasını istediği yazılı soru önergesine ilişkin cevabımız ekte takdim edilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Ali COŞKUN
Sanayi ve Ticaret Bakanı

Ek: 6 sayfa önerge cevabı

Gereği :
T.B.M.M. Başkanlığına

Bilgi :
Başbakanlığa

7/10994

İZMİR MİLLETVEKİLİ SAYIN ERDAL KARADEMİR'İN
YAZILI SORU ÖNERGESİNE İLİŞKİN CEVAPLARIMIZ

Cevap 1:
Helal Gıda ile ilgili olarak TSE'nin yaptığı çalışmaların bahsi geçen kanun tasarısı ile hiç bir ilgisi yoktur.

Dünyada özellikle son zamanlarda Amerika, Avrupa, Kanada ve Uzak doğu ülkelerine yapılan ihracatlarda "Helal Gıda" standardına uygunluğun istenmesinin yanısıra, T.C. Dış İşleri Bakanlığı tarafından Türk Standardları Enstitüsü'ne gönderilen 27 Mayıs 2005 tarihli yazıda, İslam Konferansı Örgütü (İKÖ) Genel Sekreterliği'nin gönderdiği notada, Malezya'nın İKÖ'ne helal gıda ile ilgili bir uluslararası standard önerisi getirdiği belirtilmiştir.

Ayrıca Uluslar arası "The Codex Alimentarius Komisyonu" tarafından, "Helal" Teriminin Kullanılması İçin Genel Esaslar Standardı, 1997 yılında oluşturulmuştur (CAC/GL 24-1997). "The Codex Alimentarius Komisyonu", kesim aşamasında farklı İslami görüşleri de gözönüne alarak yasak olan ve yasak olmayan hayvanlarla ilgili küçük farklılıklar olduğunu kabul etmiştir. Bu genel esaslar ithalatçı ülkelerin yetkili makamlarının yorumuna tabi bırakılmıştır. Buna ilaveten, uluslar arası The Codex Alimentarius Komisyonu; gıda etiketlemede helal terimi kullanımında alınan tedbirleri tavsiye etmektedir. Bu esaslar, önceden paketlenen gıdaların etiketlenmesi için genel standartda tarif edilen helal terimi veya eşdeğer terimlere uygulanmaktadır.

22-25 Kasım 2005 tarihlerinde İstanbul'da Düzenlenen İslam Konferansı Teşkilatı Ekonomik ve Ticari İşbirliği Daimi Komitesi (İSEDAK)'nin 21. Toplantısı'nda Malezya'nın Helal Gıda Standardı konusunu İSEDAK gündemine getirmesinin beklendiği Devlet Planlama Teşkilatı'nda 9 Kasım 2005 tarihinde yapılan İSEDAK'a hazırlık toplantısında ifade edilmiştir.

Buna ilaveten, 8-12 Ekim 2005 tarihlerinde Almanya'nın Köln kentinde yapılan, dünyanın en önemli gıda fuarlarından biri olan ve 168 Türk firmasının katıldığı Dünya Gıda ve Lezzet Fuarı'nda da yahudilerin kullanımı için "Kosher Products" (Koşer Ürünleri), müslümanların helal gıda kullanımı için de "Halal Food" (Helal Gıda) amblemlerinin kullanımı ile ilgili amblem ve tanıtımlar yeralmıştır.

Bu gelişmeler çerçevesinde, Türk Standardları Enstitüsü de gerekli incelemeleri yapmış ve bu konuda dünyadaki gelişmelerin gerisinde kalmamak amacı ile bir standard hazırlamanın gerekliliği konusunu ilgili kurum ve kuruluşlarla da işbirliği içerisinde değerlendirme konumuna gelmiştir.

Helal Gıda kavramı, Uluslar arası The Codex Alimentarius Komisyonu dokümanlarında "İslami kurallara göre izin verilen gıda" anlamında kullanılmaktadır. The Codex Alimentarius Komisyonu'na göre;

a. Helal gıda, İslami kurallara göre yasak olarak değerlendirilen herhangi bir unsuru içermemeli veya ihtiva etmemelidir.

b. Helal gıda, İslami kurallara göre yasak olan unsurlardan arındırılmış yerlerde veya cihazlarda hazırlanmalı, işlenmeli, taşınmalı veya depolanmalıdır.

c. Helal gıda, a ve b maddelerinde belirtilen durumlar dışında üretilen herhangi bir gıda ile hazırlama, işleme, taşıma ve depolama aşamasında direkt temas etmemelidir.

7/10994

Son yıllarda standardların özellikle uluslar arası ticarette etkin rol alması göz önüne alındığında, ülkemizin de önemli ölçüde gıda üretimi ve ihracatı yapan bir ülke olması nedeni ile, her zaman üreticimize ve ihracatçımıza ticarette avantajlar sağlamak gayesiyle standard hazırlama ve belgelendirme çalışmaları yapan Türk Standardları Enstitüsü, özellikle üreticilerimizin bu konuda engellerle karşılaşmasını engellemek amacı ile Helal Gıda ile ilgili çalışmaları başlatmıştır. Henüz proje aşamasında olan bu çalışma, standardın hazırlanmasının tüm safhalarında, diğer standardların hazırlanmasında olduğu gibi, ilgili tüm tarafların katılımı, görüşlerinin değerlendirilmesi ve ulusal mutabakatın sağlanması yolu ile gerçekleştirilecektir.

"Helal Gıda" standardı ilk kez Malezya tarafından hazırlanarak uygulamaya konulmuştur. Bu standard, genelde İslami usullere uygun hazırlanması gereken gıdaların hangi özelliklere sahip olması gerektiği, kesim usulleri, söz konusu gıdaların hazırlanmasında kullanılacak katkı maddeleri ile bu gıdaların servisinin yapıldığı yerlerin sahip olması gereken özellikleri kapsamaktadır. "Helal Gıda" standardına uygun olduğu belgelenen besinler, İslami usullere göre hazırlandıkları ve tüketimi helal olan besinler anlamına gelecektir.

Helal Gıda konusunda hazırlanacak olan Türk Standardı, Malezya tarafından hazırlanan "Helal Gıda" Standardı ile birlikte, uluslar arası mutabakatla yayınlanmış olan The Codex Alimentarius Komisyonu'nun dokümanları, diğer ülkelerde bulunan konu ile ilgili dokümanlar ile ülkemizdeki tüketici ihtiyaçları ve ulusal değerler göz önüne alınarak olgunlaştırılacaktır.

Söz konusu standardın ulusal mutabakat sağlanarak hazırlanmasını müteakip 2006 yılının sonuna doğru belgelendirme faaliyetlerinin başlatılması öngörülmektedir.

TSE, bugün ürün ve sistem belgelendirme faaliyetlerinde konularında uzmanlaşmış mühendis ve teknik personeli görevlendirmektedir. Helal Gıda ile ilgili belgelendirme de ise bu teknik persone ilaveten, gerektiğinde uzman din adamlarından da yararlanılması düşünülmektedir.

Bugün Türk Standardları Enstitüsü tarafından yayınlanan standardların tamamı ihtiyari (uyulması isteğe bağlı) statüdedir. İlgili kurum ve/veya kuruluşlarca mevzuati bir düzenleme yapılmadığı sürece de bu standardlara uymak zorunluluğu bulunmamaktadır. Bu nedenle Helal Gıda ile ilgili olarak hazırlanacak olan standard da ihtiyari statüde olacak, bu alanda faaliyet gösteren firmalar, piyasa ihtiyaçları nedeniyle gerek duymaları halinde helal gıda sertifikası alma yoluna gidebileceklerdir. Yani helal gıda sertifikası uygulaması, bu sertifikaya sahip olmayan ürünlerin helal olmadığı anlamına gelmeyeceği gibi, belgesiz ürünlerin piyasaya arzında da herhangi bir engel teşkil etmeyecektir.

Bu sorunun çok boyutlu olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Bugün % 98'in üzerinde bir oranla müslüman nüfusu bulunan ülkemizde, dini inançlarını farklı boyutlarda yaşayan vatandaşlarımız bulunmaktadır. TSE, standard hazırlama faaliyetlerinde kamunun ihtiyaçlarını gözönünde bulundurmaktadır. TSE, hizmetlerinde öncelikle ülke ve millet çıkarlarını ön plana çıkarmakta, buna ilaveten faaliyet alanında Avrupa'da ve dünyada meydana gelen değişim ve gelişmeleri de takip ederek küresel yaklaşımı da gözardı etmemektedir.

Dolayısı ile, bugün bu husus TSE tarafından gündeme getirilmemiş olsa idi, yakın gelecekte bu belgelendirmeyi Türkiye'de yapacak bir çok yabancı kurum ve kuruluşun olacağı da aşikardır. Bugün ülkemizde Kalite Yönetim Sistemleri ve CE Markası ile ilgili olarak bir çok yabancı ülke kuruluşu belgelendirme faaliyetleri sürdürmekte, üreticilerimizin ve firmalarımızın milyonlarca doları yurt dışına gitmektedir. TSE'nin Helal Gıda konusundaki yaklaşımı ise, dünya pazarında 200 milyar dolarlık bir büyüklüğü olduğu söylenen bu piyasada diğer faaliyetlerinde olduğu gibi etkin ve öncü olmak ve bu konuyu ülkemiz ve kamu çıkarları doğrultusunda değerlendirmektir.

Uluslararası gelişmelere ve global eğilimlere karşı durmanın ülkemize zarardan ve vakit kaybından başka bir şey getirmediği tecrübelerle sabittir.

Ayrıca helal gıda sertifikası olmayan ürünlerin bazı ülkelere kabul edilmemesi, özellikle ihracat yapan firmalarımızın engellerle karşılaşmasına sebep olmakta, onlara rekabette dezavantaj getirmektedir.

Özellikle üretici firmaların TSE'nin helal gıda standardı ve belgelendirmesi çalışmalarına destek vermesi de konunun üreticiler için önemini göstermektedir. Bu çerçevede, Süt Et ve Gıda Üreticileri Birliği (SETBİR), helal gıdanın zaten dünyada kullanıldığını, Avrupa, ABD ve Avusturalya'da pek çok firmanın bu ibarelere ambalajlarında yer verdiğini, uzun vadede özellikle İslam ülkelerinden oluşan komşu pazarlara yönelik ihracatın artmasında helal gıda uygulamasının etkili olacağını ifade etmiştir.

Bu nedenle TSE, bugüne kadar olduğu gibi, bundan sonra da Atatürk ilke ve inkılaplarının ışığında, laik ve çağdaş bir yaklaşımla, üreticimizin, tüketicimizin ve diğer ilgili tarafların menfaatlerini korumaya ve yaşam kalitesini yükseltmeye yönelik çalışmalarını sürdürecektir.

Cevap 2:
Öncelikle Türk Standardları Enstitüsü; **devlet bütçesinden herhangi bir ödenek almayan**, tamamen verdiği hizmetlerden temin ettiği gelirlerle giderlerini karşılayan, 132 sayılı özel kanunla kurulmuş, yönetim kademeleri özel sektör, kamu ve üniversitelerin temsilcileri tarafından (atamayla değil) seçimle işbaşına gelen bir kurumdur. Dolayısıyla TSE, hükümet tarafından atamalarla yönetilen bir kurum değildir, bu nedenle de devlet kurumu olarak nitelendirilmemelidir.

Ayrıca helal gıda belgelendirmesi gerekli akreditasyona sahip olan tüm belgelendirme kuruluşlarının verebileceği bir hizmet olup, bu hizmet sadece TSE'nin tekelinde olmayacaktır.

Bu çerçevede, konunun laik devlet anlayışı ile çelişmesi mümkün değildir.

Bugün Avrupa'nın ve dünyanın bir çok ülkesinde Helal Gıda etiketi arayan vatandaşlarımız, başka ülkelerin belgelendirme kuruluşlarının belgelerini aramak zorunda kalmaktadır. Bu belgelere sahip ürünler önümüzdeki dönemde ülkemizde de görülecektir. Bu gelişmeleri takip ederek belgelendirme çalışmalarına hazırlanmamak, bu konudaki pazarı bu yabancı kuruluşlara bırakmak anlamına gelecektir.

Ancak, TSE, görevi gereği toplumun tüm kesimlerini ilgilendiren hizmetler sunan bir kamu kuruluşu olduğundan, hizmetlerini ülkemizin ihtiyaçları ve uluslararası alanda meydana gelen değişim ve gelişmeler ışığında yerine getirmektedir.

Cevap 3:
Yukarıda Soru 1'e verilen cevapta bu ölçütler genel olarak verilmiştir.

Cevap 4:
Helal gıda belgelendirmesinin haksız rekabet yaratması mümkün ve anlamlı bir varsayım değildir. Haksız rekabetin oluşması için bu belgelendirmenin belli grupların, firma veya kuruluşların almasına imkan tanımak, başka gruplara ise bu yolu kapatmakla mümkün olabilir. Ancak helal gıda belgelendirmesinde böyle bir durum yoktur. Şartları yerine getiren her firma veya kuruluş bu ürünlerine bu belgeyi alabilir.

Dünyada, Avrupa'da ve Türkiye'de bugün gelinen noktada standardların zorunlu olması kabul edilmeyen bir yaklaşımdır. Standardizasyonun ve belgelendirmenin ihtiyari (isteğe bağlı) olması yaklaşımı çerçevesinde ülkemizde de AB ile uyum çerçevesinde son yıllarda yürürlükteki mecburi standardların sayısı giderek düşürülmekte, yeni yayınlanan standardların

mecburi yürürlüğe konmasından imtina edilmekte ve Avrupa'da olduğu gibi ülkemizde de ihtiyari standardizasyonun geliştirilmesi desteklenmektedir.

Bu nedenle Helal Gıda ile ilgili standardın ve belgelendirmenin de zorunlu bir uygulama olması mümkün görünmemektedir. Bugün TSE tarafından verilmekte olan TSE ve TSEK markaları, kalite, çevre, iş ve işçi sağlığı, gıda güvenliği vb. belgeler de olduğu gibi, helal gıdada da isteyen ve bunun pazarda kendisine avantaj sağlayacağını düşünen üreticiler, yukarıda bahsedilen diğer belgeler gibi helal gıda belgesini de ihtiyari olarak alabileceklerdir.

Cevap 5:
Halen ülkemizde helal gıda sertifikalı ürünler piyasada bulunmaktadır.

Helal gıda sertifikası uygulaması, firmaların ve üreticilerin bu konudaki beyanlarının 3. bir tarafın denetiminden geçtikten sonra uygunluğun bağımsız bir kuruluş tarafından onaylanması anlamına gelmektedir. Zaten genel olarak belgelendirmenin anlamında da bu husus yatmaktadır. Her üretici veya ürün/hizmet sunan firma, kendi ürününün standardlara uygun en kaliteli hizmet olduğunu ifade eder. Ancak bu kalitenin bağımsız bir kuruluş tarafından değerlendirilmesi ve tetkik edilmesi sonucunda standardlara uygunluk onaylanır ve belgelendirilir. Genelde bir kısım tüketici nasıl kaliteli bir malı tercih etmek için bir belgelendirme kuruluşunun onayını/işaretini arıyorsa (TSE markası gibi), islami kurallara uygun bir şekilde hazırlanmış olan gıdaları temin etmek isteyen tüketici de helal gıda sertifikasını arayabilecektir.

Dolayısı ile toplumsal bir ayrım ortaya çıkmayacağından, bu konuda önlem alınması da gerekmemektedir.

Cevap 6:
Bilindiği gibi belgelendirmede temel gereksinim belgelendirme kuruluşunun belge vermeye yetkin olduğunun bir göstergesi olan "Akreditasyon"dur. Bu durumda helal gıda konusunda da yetkili bir otoriteden (Türk Akreditasyon Kurumu gibi) akreditasyona sahip olan her belgelendirme kuruluşu belgelendirme hizmeti verebilecektir.

TSE, sistem belgelendirme hizmetlerinde hem ülkemizin akreditasyon kuruluşu TÜRKAK'tan hem de belgelerinin Avrupa'da geçerliliğini sağlayan Avrupa'nın akreditasyon kuruluşu RvA'dan akreditedir.

Bahsi geçen Derneğin belgelendirme faaliyetleri bu bakımdan herhangi bir tanınırlığı olmayan faaliyetlerdir.

Cevap 7:
Bugün ülkemizde ürün, hizmet, sistem ve personel belgelendirmesi alanlarında en tecrübeli kurum olan TSE, bu alanlardaki belgelendirme hizmetlerinde uzun yıllardan bu yana kendi personeli olan mühendislerle birlikte gerektiğinde belgelendirilen konu veya ürün ile ilgili tecrübeli TSE dışından uzmanları da tetkik heyeti içerisinde görevlendirmektedir. Helal Gıda belgelendirmesinde de TSE personeli olan mühendislere ilaveten gerektiğinde tetkik heyeti içerisinde bir din görevlisi bulundurulabilecektir.

Cevap 8
Son yıllarda standardların özellikle uluslar arası ticarette etkin rol alması göz önüne alındığında, ülkemizin de önemli ölçüde gıda üretimi ve ihracatı yapan bir ülke olması nedeni ile, her zaman üreticimize ve ihracatçımıza ticarette avantajlar sağlamak gayesiyle standard hazırlama ve belgelendirme çalışmaları yapan Türk Standardları Enstitüsü, özellikle üreticilerimizin bu konuda engellerle karşılaşmasını engellemek amacı ile Helal Gıda ile ilgili çalışmaları başlatmıştır. Henüz proje aşamasında olan bu çalışma, standardın hazırlanmasının tüm safhalarında, diğer standardların hazırlanmasında olduğu gibi, ilgili tüm

tarafların katılımı, görüşlerinin değerlendirilmesi ve ulusal mutabakatın sağlanması yolu ile gerçekleştirilecektir.

Cevap 9:
Bu konu TSE'nin görev alanına düşmemektedir.

Cevap 10
Bugün ülkemizde ürün, hizmet, sistem ve personel belgelendirmesi alanlarında en tecrübeli kurum olan TSE, bu alanlardaki belgelendirme hizmetlerinde uzun yıllardan bu yana kendi personeli olan mühendislerle birlikte gerektiğinde belgelendirilen konu veya ürün ile ilgili tecrübeli TSE dışından uzmanları da tetkik heyeti içerisinde görevlendirmektedir. Helal Gıda belgelendirmesinde de TSE personeli olan mühendislere ilaveten gerektiğinde tetkik heyeti içerisinde bir din görevlisi bulundurulabilecektir. Bu durum TSE'nin mühendisler yerine din adamlarını görevlendireceği anlamına gelmemektedir.

Cevap 11:
Helal gıda sertifikası uygulaması, firmaların ve üreticilerin bu konudaki beyanlarının 3. bir tarafın denetiminden geçtikten sonra uygunluğun bağımsız bir kuruluş tarafından onaylanması anlamına gelmektedir. Zaten genel olarak belgelendirmenin anlamında da bu husus yatmaktadır. Her üretici veya ürün/hizmet sunan firma, kendi ürününün standardlara uygun en kaliteli hizmet olduğunu ifade eder. Ancak bu kalitenin bağımsız bir kuruluş tarafından değerlendirilmesi ve tetkik edilmesi sonucunda standardlara uygunluk onaylanır ve belgelendirilir. Genelde bir kısım tüketici nasıl kaliteli bir malı tercih etmek için bir belgelendirme kuruluşunun onayını/işaretini arıyorsa (TSE markası gibi), islami kurallara uygun bir şekilde hazırlanmış olan gıdaları temin etmek isteyen tüketici de helal gıda sertifikasını arayabilecektir.

Bugün Türk Standardları Enstitüsü tarafından yayınlanan standardların tamamı ihtiyari (uyulması isteğe bağlı) statüdedir. Bu nedenle Helal Gıda ile ilgili olarak hazırlanacak olan standard da ihtiyari statüde olacak, bu alanda faaliyet gösteren firmalar, piyasa ihtiyaçları nedeniyle gerek duymaları halinde helal gıda sertifikası alma yoluna gidebileceklerdir. Yani helal gıda sertifikası uygulaması, bu sertifikaya sahip olmayan ürünlerin helal olmadığı anlamına gelmeyeceği gibi, belgesiz ürünlerin piyasaya arzında da herhangi bir engel teşkil etmeyecektir.

Cevap 12:
Yukarıda soru 10'a verilen cevapta da belirtildiği gibi, TSE'nin veya belgelendirme yapacak olan başka bir kuruluşun bu konu için din görevlisi isdihdam etmesine gerek yoktur.

Cevap 13:
Öncelikle Türk Standardları Enstitüsü; **devlet bütçesinden herhangi bir ödenek almayan,** tamamen verdiği hizmetlerden temin ettiği gelirlerle giderlerini karşılayan, 132 sayılı özel kanunla kurulmuş, yönetim kademeleri özel sektör, kamu ve üniversitelerin temsilcileri tarafından (atamayla değil) seçimle işbaşına gelen bir kurumdur. Dolayısıyla TSE, hükümet tarafından atamalarla yönetilen bir kurum değildir, bu nedenle de devlet kurumu olarak nitelendirilmemelidir.

Ayrıca helal gıda belgelendirmesi gerekli akreditasyona sahip olan tüm belgelendirme kuruluşlarının verebileceği bir hizmet olup, bu hizmet sadece TSE'nin tekelinde olmayacaktır.

Bu çerçevede, konunun laik devlet anlayışı ile çelişmesi mümkün değildir.

Bugün Avrupa'nın ve dünyanın bir çok ülkesinde Helal Gıda etiketi arayan vatandaşlarımız, başka ülkelerin belgelendirme kuruluşlarının belgelerini aramak zorunda kalmaktadır. Bu belgelere sahip ürünler önümüzdeki dönemde ülkemizde de görülecektir. Bu gelişmeleri takip

7/10994

ederek belgelendirme çalışmalarına hazırlanmamak, bu konudaki pazarı bu yabancı kuruluşlara bırakmak anlamına gelecektir.

Ancak, TSE, görevi gereği toplumun tüm kesimlerini ilgilendiren hizmetler sunan bir kamu kuruluşu olduğundan, hizmetlerini ülkemizin ihtiyaçları ve uluslararası alanda meydana gelen değişim ve gelişmeler ışığında yerine getirmektedir.

Bahsi geçen standard, ulusal bir standard olacağından, konunun Uluslararası Standardizasyon Teşkilatı ile hiç bir ilgisi bulunmamaktadır.